

Mistakes and Lessons to be Learned

1. בראשית פרק כ"ה פסוק כ"ז

וַיַּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יָדַע צֵיד אִישׁ שָׂדֶה וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֱהָלִים:

2. רש"י

ויגדלו הנערים ויהי עשו - כל זמן שהיו קטנים לא היו נכרים במעשיהם ואין אדם מדקדק בהם מה טיבם, כיון שנעשו בני שלש עשרה שנה זה פירש לבתי מדרשות וזה פירש לעבודה זרה:

3. רבינו אברהם בן הרמב"ם

ויגדלו הנערים וג' - עשו נטה מדרך ה' לבקשת העושר והשלטון והנצחון כמו המלכים וכיוצא בהם. די לך מה שאמרה התורה בנמרוד הוא היה גבר ציד.

ויעקב איש תם וג' - שומר למה שנצטוה בו זקנו התהלך לפני והיה תמים.

4. רשב"ם פרק כ"ה פסוק כ"ז

יושב אהלים - רועה צאן אביו

5. רש"י הירש בראשית פרק כ"ה פסוק כ"ז

(כז) ויגדלו וגו'. בשום מקום לא נמנעו חכמינו מלגלות חולשות ושגיאות, קטנות כגדולות, במעשי אבותינו הגדולים; ודוקא על - ידי כך הגדילו תורה, והאדירו את לקחה לדורות (עי' לעיל יב, י). אף כאן, הערה אחת שלהם מרמזת לנו, כי הניגוד העמוק שבין נכדי אברהם מקורו העיקרי היה - לא רק בתכונותיהם - אלא גם בחינוכם הלקוי (בראשית רבה סג, יד). כל עוד היו קטנים, לא שמו לב להבדלי נטיותיהם הנסתרות (עי' פסוק כד), תורה אחת וחינוך אחד העניקו לשניהם, ושכחו כלל גדול בחינוך: "חנך לנער על פי דרכו" וגו' (משלי כב, ו). יש לכוון את החניך בהתאם לדרכו המיוחדת לו בעתיד, ההולמת את התכונות והנטיות הרדומות בעמקי נפשו, וכך לחנך אותו לקראת המטרה הטהורה, האנושית והיהודית כאחת. התפקיד היהודי הגדול אחד ויחיד בעיקרו, אך דרכי הגשמתו רבות ורבגוניות, כריבוי תכונות האדם, וכרבגוניות דרכי חייהם.

כאשר נקבצו בני יעקב לשמוע את ברכת אביהם, והלה ראה בהם את שבטי ישראל שלעתיד, לא ראה רק כהנים ומורי הוראה; הנה עמד שם שבט הלוייה ושבט המלוכה, שבט הסוחרים, שבט האכרים, ושבט הלוחמים; עמד שם לנגד עיניו העם כולו, על כל סגולותיו הרבגוניות, ועל כל דרכי התפתחותו; את כולם הוא ברך, "איש אשר כברכתו ברך אתם" (בראשית מט, כח), איש איש כסגולותיו המיוחדות לו. כי ברית ה' הכרותה עם אברהם, חפצה באומה בריאה, שלמה ורעננה; מטרתה לבנות חיי - עם שלמים על כל צורותיהם הרבגוניות, על - מנת לכוון אותם אל התפקיד הגדול האחד: לשמור דרך ה' לעשות צדקה ומשפט. הכוח והאומץ, לא פחות מהמחשבה והרגש, ימצאו שם את גיבוריהם העובדים לה', ובמקצועות שונים יקיימו כולם את התפקיד הגדול של הכלל.

דוקא משום כך - "חנך לנער על פי דרכו", הנכחה למטרה הגדולה האחת על פי דרכו המיוחדת לו, בהתאם לעתיד הצפוי לו מנטיותיו. המושיב את יעקב ועשו על ספסל לימודים אחד, ובאותם הרגלי החיים מחנך אותם כאחד לחיי לימוד ומחשבה, - מובטח לו שאת האחד מהם הוא מקלקל. יעקב ישאב ממעיין החכמה בחפץ גובר והולך, ואילו עשו רק יצפה ליום, בו ישלך מאחורי גבו את הספרים הישנים, ויחד אתם תעודת חיים גדולה, שהכיר אותה רק באופן חד - צדדי, ובדרך שמעצם טבעו הוא סולד בה.

אילו העמיקו יצחק ורבקה לחדור לנפש עשו, אילו הקדימו לשאול את עצמם, היאך יכולים גם האומץ, הכוח והגמישות הרדומים בנפש עשו - היאך יכולים כל אלה להטות שכם לעבודת ה', כי אז "הגיבור" שלעתיד לא היה הופך ל"גיבור ציד", אלא ל"גיבור לפני ה'" באמת. יעקב ועשו, על כל נטיותיהם השונות, היו נשארים אחים תאומים ברוחם ובדרך חייהם; עוד מראשית היתה חרבו של עשו כורתת ברית עם רוחו של יעקב; ומי יודע איזה שינוי היה צפוי לקורות הימים על ידי כך. אך לא כן היה: "ויגדלו הנערים", רק משגדלו הנערים והיו לגברים, הופתעו הכל לראות, כי אלה אשר מרחם אחד יצאו, ויחד נתגדלו, נתחנכו ולמדו, היו כה שונים בטבעם ומנוגדים במעשיהם.

6. Rav on Chumash

Modern, western man has much in common with the Biblical Esau. Like Esau, modern man also relies exclusively on his own efforts and refuses to acknowledge God's hand in his fate. Twentieth century man is guilty of being an אִישׁ שְׂדֵה, of allowing the pursuit of wealth, comfort and fame to overtake his life and define his very essence. The accumulation of wealth has become an end unto itself, an end that justifies virtually all means. People feel responsible only for themselves and their fortunes, and allow themselves to trample over others during their frantic pursuit of affluence.

Jewish tradition teaches us to instead follow the example of Jacob, whom the Torah here describes as an אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֶהָלִים—a simple man, dwelling in tents. Jacob's simplicity can not possibly refer to simplemindedness or naiveté. After all, over the course of his life he managed to outmaneuver both his murderous brother and his insidious uncle. Rather, Jacob's simplicity manifested itself in the nature of his lifestyle, which was characterized by humility and contentment. In direct contradistinction to Esau, Jacob felt no need to pursue luxury or prominence. He felt perfectly content dwelling in his "tents" of study, learning and practicing the laws of God, pursuing spiritual excellence rather than material excess. Understanding what his brother couldn't—that our sustenance and very lives depend upon divine grace—Jacob invested his energies in the service of God, rather than devoting himself to the pursuit of material gain. (Daf Keshet, Etzion.org, Number 522)

7. בראשית פרק כ"ה פסוק כ"ח

וַיֹּאֲהֵב יִצְחָק אֶת-עֵשָׂו כִּי-צִיד בְּפִיו וַרְבֵּקָה אֶהְבֶּת אֶת-יַעֲקֹב:

8. רש"ר הירש פרק כ"ה פסוק כ"ח

(כח) רגשות ההורים היו חלוקים ביחס לבניהם, - אף זו עובדה שלא יכלה להשפיע לטובה. אחדות דעות ביחס לחינוך, ואהבה שווה לכל הבנים, - גם אל הלקויים במידותיהם, הזקוקים לאהבה מסורה עוד יותר מהחולים בגופם, - הם הם תנאי היסוד ואבני הפינה לכל חינוך. - אמנם, בכוח המשיכה של הניגודים, נוכל להבין בנקל את אהבת יצחק אל עשו, ואהבת רבקה אל יעקב. יצחק, שהיה "עולה תמימה", התרחק מהמולת העולם, והעדיף את נאות השקט בבאר לחי ראי על פני החברה האנושית ההומיה. יתכן שהוא אהב את אופיו של עשו, העז ונועז במעשיותו, המסוגל להנהיג את הבית בכשרון שעלה על שלו; כנגדו רבקה ראתה ביעקב את הדמות השלמה, הרחוקה בתכלית מכל מושגי בית אביה. - אהדתם של יצחק ורבקה מובנת, אך אל להורים לכוון את חינוכם על יסוד רגשות עמומים ומעורפלים כאלה:

9. שפת אמת תרל"ז

ויאהב יצחק א"ע כי ציד בפיו. הכתוב נותן טעם כי לא הי' אהבה אמיתית רק תלוי' בדבר לכן בטלה דבר בטלה אהבה. ולכן כשהקדימו יעקב בצידה אבדה האהבה. אבל רבקה אוהבת א"י בלי טעם ונתקיימה האהבה לעד. וכן כוונת המדרש במ"ש כל שהי' שומעת קולו היתה מוספת אהבה. פי' שלא הי' תלוי' בדבר. וכן אהבת המקום ב"ה לבנ"י ג"כ אינה תלוי' בדבר אף לא במעשיהם. רק בחר לו חלק ה' עמו כמ"ש עליו עשיר ישמח בחלקו. וז"ש אהבתי אתכם ואמרתם במה אהבתנו הלא אח

עשו ליעקב כו' פי' שאין טעם במה לתלות האהבה רק שבנ"י מדובקין אליו ית' בשורשם: